

ПРЕГЛЕДНИ ЧЛАНАК

СИРОМАШТВО И ЗЛОЧИН НА УЛИЦАМА ГРАДОВА

Марина М. Симовић,¹*Паневропски универзитет Апеирон Бања Лука*Александар Д. Михајловић,²Миомира П. Костић³*Правни факултет Универзитета у Нишу*

Апстракт: У раду, аутори настоје да укажу на значај одређења криминалитета на улицама градова, или појаве познате као *street crime*. Истичу да се у криминолошким расправама из области феноменологије, посебна пажња обраћа на просторну дистрибуцију криминалитета, између града и села, на примјер, као и у појединим областима града. Указују на узрочно-посољедичну повезаност између сиромаштва и криминалитета, посебно уличног криминалитета. У другој декади 21. вијека ова појава није искоријењена, па и даље постоји велики број радова, као и научних скупова, у којима је истакнут значај борбе против ове највидљивије форме виктимизације људи у градским срединама.

Кључне ријечи: (насилнички) улични криминалитет; разбојништво; отимање ствари; превенција.

1. УВОД

Изучавање регионалних карактеристика криминалитета, као једног од најважнијих подручја интересовања криминалне феноменологије⁴ јесте традиционално, криминолошко изучавање у друштвено-просторном смислу, и обухвата два централна питања: објашњење просторне дистри-

1 Редовни професор, Факултет правних наука Паневропског универзитета "Апеирон" у Бањој Луци, Омбудсман за дјецу Републике Српске.

2 Мастер права, e-mail: aleksandarmihajlovic91@yahoo.com

3 Редовни професор, Правни факултет Универзитета у Нишу, Трг краља Александра 11, 18000 Ниш, e-mail: kosticm@prafak.ni.ac.rs

4 Слободанка Константиновић-Вилић, Весна Николић-Ристановић и Миомира Костић, *Криминологија* (Ниш: Центар за публикације Правног факултета у Нишу, 2013), 94.

буције делинквенције и објашњење просторне дистрибуције делинквената. Такође, овим темама придодато је и изучавање просторне дистрибуције анти-социјалних понашања, на нивоу града и села.⁵

У новијој домаћој криминолошкој књижевности (Костић, Константиновић-Вилић, 2008) приликом објашњавања феноменолошких карактеристика криминалитета, наводи се, већ у уводним текстовима, премиса да је „основна и дуго установљена криминолошка истина да је ниво криминалитета виши у урбаним него у руралним срединама“⁶. С друге стране, криминолози/криминолошкиње, родно оријентисаног приступа, указују на родну перспективу дуго опстајуће контроверзе, по којој је „урбани стил живота, ма како тежак био, утицао на еманципацију жена више него сеоски живот или живот у субурбаним домаћинствима“⁷.

Емпиријска истраживања показују да се криминалитет и делинквенција повећавају с процесом урбанизације. Урбанизам, као начин живота, не обухвата у тој мјери питања која се односе на унутрашњу диференцијацију градова, већ више на форму друштвене егзистенције унутар њих. Епитет „урбан“ уз ријеч „свијет“ не односи се једино на пропорцију укупног становништва које живи у градовима. Социолози сматрају да су „утицаји које градови врше на друштвени живот човјека већи од онога на шта проценат становништва у градовима упућује; јер, град није само мјесто становања и рада модерног човјека, већ и покретачки центар свеколиког економског, политичког и културног живота, који је најудаљеније заједнице свијета ставио у сферу свог дјеловања и сјединио различита подручја, народе и дјелатности у својеврсни космос“⁸.

Но, идеалан град био би онај у коме сви могу да “опробају своје могућности и дају свој допринос”⁹. Али, таква идеја идеалног града је утопијска, и тешко остварива. Не без разлога, помаљање термина “улични криминалитет” недвосмислено асоцира на град, градско уређење, а не на просторну дистрибуцију недозвољених понашања коју би осликавао сеоски живот, насупрот градском.

5 Bottoms, E. „Place, Space, Crime, and Disorder“. U: Mike Maguire, Rod Morgan, Robert Reiner, (ed. by). *The Oxford Handbook of Criminology*. (Oxford University Press, 2007), 530.

6 Константиновић-Вилић, Николић-Ристановић Костић, *Криминологија*, 99.

7 Wilson Elizabeth (1992), “The Sphinx in the City: Urban Life, The Control of Disorder, and Women”, Berkeley, Cal: University of California Press, 1992, 10. U: Mike Maguire, Rod Morgan i Robert Reiner, (ed. by). *The Oxford Handbook of Criminology*. (Oxford University Press, 2007), 528.

8 Louis Wirth, „Urbanism as a way of life“, *American Journal of Sociology*, 1, (XLIV), (1938), 1-24. Преузето: <http://www.sjsu.edu/people/saul.cohn/courses/city/s0/27681191Wirth.pdf>, Retrieved 25, August, 2018, 2.

9 Снежана Ристић, “Гулаш комунизам и осећај једнакости”, *Култура, уметност, наука, Политика*, субота, 1. децембар 2018, 3.

2. ОДРЕЂЕЊА УЛИЧНОГ КРИМИНАЛИТЕТА

У криминолошким расправама о друштвеној опасности уличног криминалитета и криминалитета бијелог оковратника често се истичу видљиве последице појединачних недозвољених поступања приликом вршења злочина на улицама, које непосредно утичу да жртве буду повријеђене или угрожене, али и да за извршиоца злочина на улици постоји много већа вјероватноћа да буде изложен лицу правде, него учиниоци било ког облика криминалитета бијелог оковратника. Злочини, попут разбојништва на улици, отимања ствари на улици (нарочито мобилних телефона), физичких и сексуалних напада на жртве, превара и сл. , представљају основни извор страха од криминалитета¹⁰ који се испољава (страх) у непосредном социјалном окружењу жртава, сусједству на примјер, из кога неријетко потиче и сам учинилац. Непосредна виктимизација приликом вршења уличног криминалитета одвија се кроз физичке нападе на личност, с мотивом користољубља, освете или застрашивања. Изазивање константног страха код становништва води ка индиректној виктимизацији читаве друштвене заједнице, а криминално понашање постаје модел за опонашање млађим члановима заједнице. С друге стране, питање цијене коштања криминалитета бијелог оковратника и последице по грађане, могу остати невидљиве, управо усљед додатно појачане анонимности извршилаца криминалитета бијелог оковратника.¹¹

Мјесто извршења уличног криминалитета најчешће је јавни простор градских насеља. Наведени облици испољавања, уз које треба нагласити и појаву илегалне трговине оружјем, наркотицима, злоупотребу алкохола, нападе ножевима и сл. , утичу и на ниво привредног развоја појединих дијелова града, где је улични криминалитет изражајнији, са чим се повезује и мањи образовни ниво становништва, као и опадање самопоштовања у локалној заједници.

Улични криминалитет се одређује најчешће путем навођења најчесталије учињених појединих кривичних дјела, као могућих, али не и јединих облика његовог испољавања. Тако, овај тип криминалитета, према неким ауторима, обухвата: вандализам, крађу аутомобила, отимање ствари, а као акти који се уобичајено извршавају изван куће.¹²

---

10 Слободанка Константиновић-Вилић, Весна Николић-Ристановић и Миомира Костић, *Криминологија* (Ниш: Пеликан-ПРИНТ, 2009), 73.

11 J. Martinez, „Unpunished Criminals: The Social Acceptability of White Collar Crimes in America”, (Senior Honors Theses, Eastern Michigan University, 2014), 382. Преузето: <http://commons.emich.edu/honors/382>, Retrieved 12. 1. 2019.

12 Видјети: *English Collins Dictionary*. Преузето:

<http://dictionary.reverso.net/English-cobuild/street%20crime>, retrieved: 12. 1. 2019.

Други аутори, попут Хелсворта (Halsworth), сматрају да је дефинисање уличног криминалитета комплексно питање, зато што је то „предмет моралне панике у различитим видовима“.¹³ Одређење уличног криминалитета зависи од сложених узрока и динамике злочина, као и од исхода због којих можда долази до повећања обима уличног криминалитета, затим од тога шта то непосредно утиче на мотивисање учиниоца, како се бирају жртве, па све до тражења одговора на то како се механизми социјалне контроле супротстављају овим злочинима и колико су у томе успешни. Зато се овај аутор определио за широку дефиницију уличног криминалитета, која обухвата „злочине мотивисане стицањем који се извршавају на јавним мјестима“¹⁴ па би, осим разбојништва, улични криминалитет обухватио: цепарење, сталну илегалну продају наркотика на улици, проституцију у форми нелегалног узнемиравања понудама, писање графита и вршење аката вандализма на јавним добрима, нападе, као и остале злочине против приватне имовине, попут крађа осовинских капака са кола.

Затим, према дефиницији коју усваја Метрополитен полиција, у циљу бољег одређења дрске крађе, као и уличног разбојништва које се врши уз употребу силе или застрашивања жртве (*mugging*, ријеч која је у употреби и у *British Crime Survey*), улични криминалитет уопште обухвата и све крађе од жртава на улицама, при чему се ствари дрско отимају, а жртва при томе није нападнута.¹⁵

На енглеском сајту под називом „*Street Crime*“ такође се одређује значење уличног криминалитета. Најприје је наглашено да тај термин није у стандардној употреби Министарства унутрашњих послова Велике Британије, али се уобичајено користи да би се означило комбиновање недозвољених поступака, попут вршења уличног разбојништва и крађе ствари отимањем.¹⁶

Одређивање смисла уличног криминалитета, од стране опште јавности, а не у научним и стручним круговима, често се налази на форумима познатих дневних листова Западне Европе. Тако, на форуму читалаца листа *The Independent* од марта 2009. године постоји читав низ писама у коме

13 Simon Halsworth, *Street crime* (Cullompton: Willan, 2005), 224. (Review by Jacqui Karn). Преузето: <http://bjc.oxfordjournals.org/cgi/content/full/45/6/997>, приступ 10. 7. 2009. У: Миомира Костић, „Улични криминалитет“. *Заштита људских и мањинских права у европском правном простору: тематски зборник радова*, књ. 5. Уредник Предраг Димитријевић (Ниш: Правни факултет, 2015), 76.

14 *Ibid.*

15 Видјети: Street Robbery Prevention. Преузето: <https://pelhamalabama.gov/207/Street-Robbery-Prevention>, приступ 16. 1. 2019.

Robbery and street crime, Home Office. Преузето:

<http://www.homeoffice.gov.uk/crime-victims/reducing-crime/> приступ 9. 3. 2009.

16 Home Office, Crime Reduction: Street Crime Definitions. Преузето:

<http://www.crimereduction.homeoffice.gov.uk/streetcrime/streetcrime01.htm>, приступ: 16. 7. 2009.

грађани/грађанке биљеже своја лична искуства са преживљеним уличним нападом, па све до изношења ставова везаних за страх од уличног криминалитета. Читатељка, у свом писму под називом „Ирационални страхови који спутавају животе наше дјеце“, пише: „Деценијама ми уграђујемо ирационалне страхове у свијест наше дјеце о опасностима на улици и како је несигурно закорачити напоље, изван кућних врата. Наша се дјеца не наоружавају зато што је то забавно или симпатично, већ зато што се плаше за своју сигурност. 'Сведиће' понашање полиције ће једноставно увећати тај страх“.¹⁷

3. КРИМИНОЛОШКА ОБИЉЕЖЈА УЛИЧНОГ КРИМИНАЛИТЕТА

У криминалној феноменологији, приликом проучавања било ког типа криминалитета, треба изнаћи одговоре на неколико питања (ко, шта, како, гдје и када),¹⁸ који ће расвијетлити чињенице кроз које се испољава појединачно криминално понашање.¹⁹

У великом броју расправа, приказа, есеја о уличном криминалитету, доступних на интернету, налазе се чак и тврдње по којима се улични криминалитет, за разлику од већине непознаница везаних за криминално понашање уопште, испољава према обрасцима који показују константност за дужи период времена. Према тим тврђењима, која се узимају као „здраворазумска“, већина учинилаца и жртава су особе мушког пола, млађе од 25 година живота, при чему је једини изузетак код силовања, када су жене више изложене ризику виктимизације. По овом приказу, улични криминалитет се чешће дешава у топлијим крајевима, као примјер се наводе државе на југу САД, при чему становништво чешће борави изван својих кућа, остављајући покретну имовину без адекватног чувара, прозоре на становима и возилима најчешће отворене, а у дневној гардероби нема капута који би покривали џепове и новчанике и сл.²⁰

Осим тога, научно и стручно интересовање, посебно за утврђивање феноменолошких обиљежја уличног криминалитета, водило је и ка одржавању посебних конференција посвећених овој тематици. Тако, за вријеме предсједавања Европској унији, Велика Британија је 2005. године орга-

---

17 Видјети опширније: The Independent: „Letters: street crime“. Преузето:

<http://www.independent.co.uk/opinion/letters/letters-street-crime-859054.html>, приступ: 9. 3. 2009.

18 Видјети: Жељко Хорватић, *Елементарна криминологија* (Либуриња-Ријека: Школска књига-Загреб, 1981), 55-56.

19 Константиновић-Вилић, Николић-Ристановић и Костић, *Криминологија*, 26.

20 Видјети, као примјер, текст: *Who, What & Where of the Street Crime*. Преузето:

<http://www.suite101.com/>, приступ: 10. 5. 2009.

низовала Конференцију о најбољој пракси у вези са насилничким уличним криминалитетом,²¹ под покровитељством Мреже Европске уније за спрјечавање криминалитета у Европи (*EUCPN Best Practice Conference on Violent Street Crime*),²² а у организацији Министарства унутрашњих послова. Учесници Конференције су указали на неколико основних феноменолошких карактеристика уличног криминалитета у Европи, са аспекта учинилаца, жртава, као и облика његовог испољавања.

Посебна пажња била је посвећена заступљености младих особа - извршилаца и/или жртава уличног криминалитета, као и њиховом учешћу у субкултури уличних банди. Затим су учесници указали на заступљеност алкохола и дроге у насилничком уличном криминалитету. По њима, основни облици испољавања насиља на улицама односе се на насиље између трговаца наркотицима, због контроле територије, као мјеста дистрибуције наркотика. Трговање наркотицима повезано је и са употребом ватреног оружја, као и организованим криминалитетом, а врши се углавном у урбаним и субурбаним подручјима, мада се јавља и у руралним и субруралним подручјима. То утиче и на кориснике, који прибјегавају насилничком имовинском криминалитету како би обезбиједили средства за куповину наркотика. Већина особа, за које се сумња да учествују у насилничком уличном криминалитету, су мушкарци узроста између 25 и 44 године, врло ниског образовног статуса. Имовински криминалитет је најучесталији, укључујући пораст крађа аутомобила и учешће у малољетничким бандама.

Слиједећа питања односила су се на употребу ватреног оружја, као и ножева у вршењу уличног криминалитета. Ватрено оружје се обично употребљава приликом разбојништва, киднаповања, убистава, као и транспорта новца и других драгоцености. Заступљеност употребе ватреног оружја се разликује од земље до земље, што зависи и од законске регулативе, али и културолошког става према ношењу и употреби овог оружја.

На крају, разматрана су питања везана за вршење уличног разбојништва. Наглашено је да улично разбојништво доминира по обиму испољавања у градовима широм Европе. Делинквенти примјењују различита понашања, али су зато жртве сличне по својим својствима: младе особе, туристи и видљиво вулнерабилне одрасле особе. Неке од жртава трпе поновљену

21 *EUCPN Best Practice Conference on Violent Street Crime*, 5th-7th December 2005, conference hosted by the Home Office under the auspices of the UK Presidency of the European Union, A Conference Report written by the Office for Public Management (OPM) with the Home Office of the UK. Преузето: <http://www.eucpn.org/docs/UK%20Presidency%20Best%20Practice%20Conference.pdf>, приступ: 9. 3. 2009.

22 *Council Decision of 28 May 2001 setting up a European crime prevention network*, (2001/427/JHA), Official Journal of the European Communities 8. 6. 2001. , L 153/1. Преузето: http://www.eucpn.org/docs/l_15320010608en00010003.pdf, приступ: 23. 4. 2009

виктимизацију, зато што се крећу кроз опасне области, мање су пажљиве или једноставно не знају како да заштите своје ствари (мобилне телефоне, на примјер).²³

До сличних закључака, посебно у односу на учешће младих у вршењу уличног криминалитета, дошли су и истраживачи на пројекту „Младе особе и улични криминалитет“ (*Young People and Street Crime*) који је трајао од априла 2001. до јуна 2002. године, у Великој Британији. Резултати указују на то да су младе особе које су искључене из процеса активног школовања или у чијим породицама нико од одраслих није упослен, као и дјечаци тинејџери,²⁴ који одрастају без утицаја позитивних мушких улога за опонашање у својој околини, најчешће у ситуацији да изврше крађу мобилних телефона отимањем од жртава на улици. Тим поводом, предједавајући Одбора за малољетничко правосуђе је рекао: „Ово истраживање показује да је посједовање мобилних телефона само један дио шире потрошачке културе међу младим људима који не утиче само на то да разбојништво буде што уноснија врста злочина, већ првенствено мотивише учиниоце на злочин. За већину данашњих тинејџера посједовање ствари, као што су мобилни телефони, чини статусни симбол који се мора имати и неки од младих се окрећу вршењу кривичних дјела да би до тога дошли.“²⁵

Хелсворт (*Hallsworth*) жртве уличног криминалитета означава као „погодне и доступне“ учиниоцу.²⁶ Да би неко постао жртва уличног криминалитета битно је да су „жељене ствари које посједује потенцијална жртва релативно вриједне, често видљиве, а према њима се власник нехајно односи“, што све утиче на повећани ниво могуће виктимизације. Број младих особа као жртава уличног криминалитета, „незадрживо напредује“, према мишљењу Хелсворта. Најчешће, они су жртве крађе мобилних телефона. Ове крађе су, према статистичким показатељима Министарства унутрашњих послова Велике Британије, скоро удвостручене у периоду између 1998. и 2001. године. Током 2001. године 330. 000 кривичних дјела крађе мобилних телефона било је пријављено полицији и чинило је 6% у односу на сва пријављена кривична дјела.

23 Видјети: *EUCPN Best Practice Conference on Violent Street Crime*, стр. 7-15.

24 У статистичком билтену Министарства унутрашњих послова Енглеске и Велса као извршиоци антисоцијалних понашања помињу се и дјеца која лутају („висе“) по улицама.

Видјети: „Crime in England and Wales 2007/08, Findings from the British Crime Survey and police recorded crime“, Edited by: Chris Kershaw, Sian Nicholas and Alison Walker, *Home Office Statistical Bulletin*, 7/8, July 2008. Преузето: <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110218140043/http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs08/hosb0708.pdf>, приступ: 21. 1. 2019.

25 *Teenagers and street crime*, LSE, 9 January 2003. Преузето:

<http://www.youth-justice-board.gov.uk/YouthJusticeBoard/>, приступ: 23. 4. 2009

26 Simon Hallsworth, *Street Crime* (Willan Publishing, 2005), стр. 109-113. Преузето:

http://books.google.com/books?id=2d5mj_y8gskC&printsec=frontcover&hl=sr, приступ: 20. 7. 2009.

Према резултатима истраживања које је спровео Мори (*A Mori Tracker Survey*)²⁷ јануара 2000. године 46% од укупног броја одраслих особа које су тада живјеле у Великој Британији, имало је мобилни телефон, а до фебруара 2002. године тај се број увећао на 73%, што чини повећање од више од 50% у периоду од само 25 мјесеци.

Резултати Моријеве студије указују и на то да је највећи пораст забиљежен код особа за које се иначе сматра да су најчешће жртве уличног криминалитета у узрасном добу од 15 до 35 година, зато што управо унутар те старосне групе 80% популације посједује мобилни телефон.

Хелсворт даље истиче да се у самом вршењу уличног разбојништва (независно од предмета који се одузима) жртва „убичајено суочава са пријетећом силом“, поготово ако се одузимају мање ствари, које жртва убичајено носи са собом.²⁸

У другим европским земљама, попут Русије, посебно се анализирају и прикупљају подаци везани за један специфичан облик испољавања уличног криминалитета у Москви, под називом „улична хипноза.“ Наиме, ради се о преварама на хиљаде жртава годишње, које врше Роми. Већина жртава изјављује да им је „новац био измамљен“, тако што су били „хипнотисани интензивним пиљењем разрогачених очију“ у њих, „опчињени ријечима и упозорењима од проклетства које ће пасти на њихове најмилије“. У ствари, ради се о добро организованим криминалним групама од стране Мафије и вршењу превара на улицама у вриједности од билион долара годишње.²⁹

У савременој криминолошкој литератури често се полази од изношења двије тврдње, важне за теоријско/социолошка, као и правничка размишљања о узајамној повезаности делинквенције и сиромаштва. Први приступ преиспитује дејство које сиромаштво остварује као узрок криминалног понашања, а други се односи на начин како се правосудни/легалистички систем односи према сиромашним особама. Иначе, према мишљењу које заступа Кармен, сиромашне особе најчешће су и припадници мањинских група у друштву које су двоструко погођене, како економском депривацијом, тако и социјалном дискриминацијом. Директни утицај сиромаштва на вршење уличног криминалитета огледа се у томе што сиромашна особа „не преза ни од чега“ како би дошла до средстава да задовољи своје основне потребе или да удовољи тренутном „хиру“ испуњења „луксузних потреба“, док се индиректни утицај сиромаштва испољава кроз изградњу

---

27 *Ibid.*

28 *Ibid.*

29 Видјети опширније: „Hypnotism in Russia – a street crime weapon“, *The Seattle Times*. Преузето: seattletimes.nwsourc.com/.../2002166501_hypnotic01.html, *npucmyn*: 12. 7. 2009.

вриједносног система једне особе и њен животни стил, одабир пријатеља, као и могућност долажења до посла.³⁰

Како одредити сиромаштво и његов узрочни утицај у настајању криминалитета насиља и имовинског криминалитета, са становишта активне улоге учиниоца, а како опет расвијетлити улогу и положај жртава насилничких поступања и крађа?³¹

У данашњем савременом свијету и даље не постоји могућност да све категорије становништва задовоље своје фундаменталне потребе ради опстанка – довољно хране, адекватна одјећа и обућа – па се тако у социолошкој литератури наводи да они „живе у сиромаштву“³². Концепт апсолутног сиромаштва заснива се на идеји преживљавања, односно обезбјеђивања основних услова које треба испунити да би се одржала физички здрава егзистенција. Зато се концепт апсолутног сиромаштва сматра универзално примјењивим. Њиме су обухваћени стандарди људског одржања који су, више или мање, исти за све људе истог животног доба и исте тјелесне грађе, без обзира на то из ког краја свијета потичу. За било ког појединог човјека се зато сматра да живи у сиромаштву уколико се налази испод овог универзалног стандарда.³³

Међутим, због немогућности да се прецизно одреди садржај тог стандарда, у социолошкој литератури одређује се и концепт релативног сиромаштва, којим је сиромаштво одређено „у односима на укупни стандард који преовладава у одређеном друштву“³⁴. Представници овог концепта сматрају да је сиромаштво културолошки условљен феномен, па се стога не може одредити на основу неког универзалног стандарда. Људске потребе нису свуда идентичне, разлике су могуће чак и у оквиру једне друштвене заједнице.³⁵

Сиромаштво се може одредити и као стање мултидимензионалности када недостају основне могућности за достојанствен живот. Мултидимензионалност сиромаштва, као појаве, карактерише трајна или хронична ускраћеност ресурса, способности, могућности избора, сигурности и моћи који су потребни за адекватан животни стандард и остварење других

30 Vidjeti: Andrew Karmen: „Poverty, Crime and Criminal Justice“, u: *From Social Justice to Criminal Justice, Poverty and Administration of Criminal Law*, ed. by William C. Heffernan, John Kleinig, 2000, Philopsohy, 25-47. Преузето:

<http://books.google.com/books?isbn=0195129857>, приступ 7. 7. 09.

31 Видјети: Миомира Костић, „Задовољавање потреба у условима сиромаштва (криминолошки осврт)“, *Социјална мисао*, октобар-децембар 4 (2008), 128-130.

32 Ентони Гиденс, *Социологија* (Београд: Економски факултет, 2005), 317.

33 „Преглед сиромаштва у БиХ“. Преузето:

www.esiweb.org/pdf/bridges/bosnia/PRSP_PregledSiromastva.pdf-, приступ: 21. 5. 2008. године

34 Гиденс, *Социологија*, 317.

35 *Ibid.*

грађанских, економских, политичких, културних и социјалних права. Препознатљивост сиромаштва огледа се тако на разне начине, и то као: недостатак прихода и средстава довољних да се осигура одржива егзистенција; глад и неухрањеност; слабо здравље; ограничена или никаква доступност образовању и осталим темељним услугама; повећана смртност, укључујући смртност од болести; бескућништво и неадекватни стамбени услови; несигурно окружење, друштвена дискриминација и изолација.³⁶ Живот на друштвеној маргини, као „маргинални грађанин“³⁷ приликом одлучивања у грађанском, друштвеном и културном животу заједнице такође је битна карактеристика негације људских права.

Током развоја криминологије као самосталне науке, велики број теоретичара који припадају различитим криминолошким правцима, проучавали су однос и повезаност између економских (спољних) услова и криминалитета.

Међу првим социолошким објашњењима криминалитета о повезаности лоших услова живота и појаве злочина издваја се мишљење холандског криминолога Бонгера (*Bonger*), који у свом дјелу „Криминалитет и економски услови“ полази од лоших услова живота, одбацујући хереди тарне ставове антрополошки и биолошки оријетисаних криминолога. У том смислу, Бонгер пише да „велики дио економског криминалитета (такође и проституције у извјесној мјери) има своје поријекло у грамзивости изазваној садашњим економским окружењем“.³⁸ Уопште, читав Бонгеров опус управо је окренут на изучавање економских услова (биједа, сиромаштво) као основних криминогених фактора који извиру из друштвеног система и који манифестују, на једној страни, егоизам горње класе, а на другој, биједу доње класе, њено незнање и незрелост.³⁹

Марксистичко схватање криминалитета, како истиче Милутиновић, посебну пажњу поклања утицају биједе и сиромаштва доњих друштвених слојева на криминалитет. Расправљајући о криминалитету, Маркс истиче да појава криминалитета има своју генезу у условима живота буржоаског друштва, у друштвеним и својинским односима на којима то друштво почива, који рађају незапосленост, сиромаштво, породичну биједу, проституцију, криминалне навике и склоности. Према Лењину, усред тешког социјалног положаја, многи припадници доњих класа и слојева потпадали су под утицај демократизације капиталистичког друштва и упустили се у

36 „Преглед сиромаштва у БиХ“. Преузето: www.esiweb.org/pdf/bridges/bosnia/PRSP_PregledSiromastva.pdf-, приступ 14. 1. 2019.

37 Милан Милутиновић, *Криминологија* (Београд: Савремена администрација, 1988), 380.

38 Ђорђе Игњатовић, *Криминолошко наслеђе* (Београд: Полицијска академија, 2002), 131.

39 Милутиновић, *Криминологија*, 123.

вршење кривичних дјела. Тако су експлоатација маса, биједи и сиромаштво представљали „главни социјални узрок“ ексцеса, којима се нарушавао социјални живот⁴⁰.

Неки криминолози, попут Хејла, Хауардове и других⁴¹ (*Hale, Hayward*) издвајају посебан правац у криминологији, као теорију „притиска“, затим социјалне дезорганизације (Чикашка школа), економске теорије, теорије контроле и теорије опортунитета и свакодневних (рутинских) активности, које управо описују односе повезаности између сиромаштва и криминалитета, а развијају се кроз новије учење криминалне социологије.

Међу првим творцима теорије притиска издваја се Емил Диркем (*Émile Durkheim*). Социолошкој и криминолошкој мисли крајем 19. вијека посебан допринос дао је Диркем својим концептом аномије, описујући ситуацију у којој су друштвена правила уништена или „замагљена“ и збуњујућа у мјери у којој људи не знају шта да очекују једни од других. Све ово води ка осјећању међусобне изолованости и свијести о бесмислу живота.

Диркем је своја дјела писао у 19. вијеку послје бума индустријске револуције, која је утицала на трансформацију претежно руралних пољопривредних заједница у урбане средине у којима је доминирала мануфактурна индустријска производња. Према Диркему, аномија – стање безакоња – се повећава током периода убрзаних социјалних промјена и води ка незадовољству, сукобима и девијацијама. Овакве појаве дешавају се током економских рецесија, али исто тако и током периода огромног просперитета.⁴²

Теорија притиска обухвата и учење Мертона (*Merton*), који, за разлику од Диркема, не сагледава појаву криминалитета и аномије као посљедице постојећих социјалних промјена. Умјесто тога, злочин се објашњава као могући одговор на притиске произведене из постојања неједнако доступних могућности за постизање успјеха. Истицање „америчког нагласка“ ка новчаном успјеху и општа тежња да се то и достигне, води ка претјераној анксиозности, одбојности, неурози и антидруштвеном понашању. У том смислу Мертон објашњава различите корелације између злочина и сиромаштва, полазећи од тога да сиромаштво није изолована варијабла, већ да је оно једна „у комплексу независних друштвених и културних варијабли. Када се посматра у овом контексту, оно представља сасвим различита стања ствари. Сиромаштво као такво и, консеквентно, ограничен број повољних прилика, нису довољни да индукују уочљиво високу стопу криминалног понашања. Чак и често помињано „сиромаштво усред обиља“ неће обавезно довести до овог резултата. (...) Тако је сиромаштво у много

40 *Ibid.*, 150.

41 Chris Hale et al., *Criminology* (Oxford University Press, 2005), 326.

42 Емил Диркем, *Правила социолошке методе* (Београд: Савремена школа, 1963), 70-71.

мањој корелацији са злочином у Југоисточној Европи него у САД⁴³. Објашњавајући раскорак између културних циљева и институционализованих норми за њихово постизање, Мертон је указао на делинквентне активности омладине из нижих класа. Сиромаштво у том контексту долази до изражаја као услов криминалне активности, зато што омладина из нижих класа није у стању да законским путем оствари материјално посједовање за којим тежи, па стога долази у стање аномије и крши законске норме да би постигла друштвено прихватљив животни циљ.⁴⁴

Чикашка школа развила се на специфичном проучавању урбане социологије на Чикашком универзитету између два свјетска рата, посредством емпиријских истраживања градске средине и екологије. Аутори, попут Трашера, Шоа и Мекеја (*Tracher, Shaw, McKay*) развили су концепт по коме неки квартави ближе центру града и сиромашна предграђа имају непосредан утицај на криминално понашање дијела становништва. Неуспјешна или тешко остварива адаптација миграната ствара гангове девијантних оријентација који одбацују постојеће друштвене вриједности. Истражујући девијације у великим градовима, представници Чикашке школе законитост таквог понашања налазе у области локалних средина и друштвених група, сиротињских четврти, црначких гета с високом стопом криминалитета и других облика девијантног понашања, као што су проституција и самоубиства. Као критички став упућује се оптерећеност субјективизмом код ових аутора.⁴⁵

Према економској теорији, економски модел злочинапоставља појединце који бирају између криминалитета и легалног рада у зависности од могућности, награде и цијене коштања сваке посебно. Тако, појединци бирају да ли ће се бавити легалним послом или криминалом у зависности од прилика за добијање посла и наднице на легалном тржишту у поређењу са могућностима илегалне зараде, ризика откривања и врсте и тежине казне која је за то дјело прописана, под условом да особа предузме илегалну активност. Док је на самом почетку настанка овог објашњења суштина била у избору између легалног и илегалног поступања, касније се учење проширило и на ситуације када се нека особа у истом периоду времена бави и легалним и илегалним послом. То је посебно важно нагласити за периоде када се могу добити само повремене послови ниског квалитета, са или без имало сигурности и који су слабо плаћени. У овој се теорији истиче

43 Игњатовић, *Криминолошко наслеђе*, 158.

44 Милутиновић, *Криминологија*, 139.

45 Мило Бошковић, *Криминологија* (Нови Сад: Правни факултет у Новом Саду, 2005), 56-58.

да уколико дође до погоршања у економији, у смислу смањења посла или још слабијег плаћања, криминалитет ће се повећати.⁴⁶

Кантор и Ленд (*Cantor, Land*) указују на то да ће растућа незапосленост имати посљедице у односу на повећани број мотивисаних учинилаца и способних чувара. Број мотивисаних учинилаца вјероватно ће се повећати пред растућом незапосленошћу, али ће зато порастити и број способних чувара јер ће већи број незапослених појединаца остати код куће. Тиме ће они обезбиједити чување сопствене имовине, али и повећати степен неформалне друштвене контроле усмјерене на понашање сусједа. С друге стране, самим тим што незапослена особа не путује на посао и са посла смањује се ризик виктимизације од уличног злочина.⁴⁷

4. МЈЕРЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ

Неке од предложених мјера превенције уличног криминалитета могуће је тумачити у најширем контексту жртава недозвољених понашања на јавним мјестима. Тако је питање помоћи *дјеци са улице* покренуто на Десетом Конгресу УН о превенцији криминалитета и поступању са учиниоцима, априла 2000. године. У дискусијама учесника конгреса, представник Венецуеле нагласио је да је 2000. године у овој држави донесен посебан закон који се односи на заштиту дјеце са улице, као и напуштених адолесцената, при чему је нагласио да ће само тада „социјална правда постати законска правда“.⁴⁸

Комитет министара Савјета Европе усвојио је 1991. године препоруку No. R (91)11 која се односи на сексуалну експлоатацију, порнографију и проституцију дјеце и младих људи и трговину људима у вези са тим.⁴⁹ У дијелу С. под називом „Мјере које се односе на проституцију дјеце и младих“, тачка 2. односи се на „дјецу у ризику“, посебно на „дјецу са улице“, као и на неопходност установљавања мобилних тимова за пружање социјалне помоћи. Ти тимови би успоставили стални надзор и контакт са „дјецом са улице“, у циљу да помогну да се дјеца врате породицама или

---

46 Haleet al. , *Criminology*, 328-329.

47 *Ibid.* , 330.

48 Press Release CRIME/V/6: *UN Congress Discusses Worldwide State of Crime and Criminal Justice*, 11 April 2000. Преузето:<http://www.uncjin.org/Documents/10thcongress/10cPressrel/crimev6.htm>, приступ: 9. 3. 2009.

49 Recommendation No. R (91) 11 of the Committee of Ministers to Member States Concerning Sexual Exploitation, Pornography and Prostitution of, and Trafficking in, Children and Young Adults, (adopted by the Committee of Ministers on 9 September 1991 at the 461st meeting of the Ministers' Deputies). Преузето: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/CE_recommendation_1991_11.doc, приступ: 9. 3. 2009.

да их усмјере на одговарајуће службе за пружање медицинске помоћи, обуке и образовања.

На нивоу Европске уније донесена је 28. маја 2001. године Одлука о успостављању мреже за спрјечавање криминалитета у Европи. Овај документ не садржи одредбе о сузбијању и спрјечавању уличног криминалитета, већ у уводним одредбама (4) наводи неопходност развијања „мјера за сузбијање криминалитета, размјену најбоље праксе и јачање мреже стручних, државних органа за спрјечавање криминалитета, као и сарадње између националних организација специјализованих на том пољу, посебно да та сарадња као водеће приоритете треба да има малољетничку делнквенцију, криминалитет у граду и криминалитет у вези са дрогом“.⁵⁰

Конференција о најбољој пракси у вези са насилничким уличним криминалитетом⁵¹, одржана 2005. године у Великој Британији, такође је, за поједине облике испољавања насилничког уличног криминалитета, предложила извјесне мјере превенције. Тако су, разматрајући питања везана за перспективу самих жртава, учесници сучељавали своја схватања, па су неки од њих нагласили да се „у виктимологији, као посебној криминолошкој дисциплини, посљедњих година све чешће разматра питање постојања злочина без жртава. Стога, реч „жртва“ треба користити само у случајевима када се над неком особом врши тежи злочин јер испољавање извјесних забрањених поступака (попут жвакања жвакаће гуме на улици, према прописима у Сингапуру), не доводи до процеса виктимизације и нико не постаје очигледна жртва. С друге стране, истиче се да концепт злочина без жртве минимализује значај криминалног понашања и помаже злочинцима да избјегну одговорност за своје поступке“.⁵² У таквом ставу „нагињања“ према правима извршилаца, а не жртава, поставило се као оправдано питање да ли једно друштво треба да охрабрује своје грађане да пријављују дјела уличног криминалитета полицији, чиме би преоптерећеност полицијске службе утицала на њихову умањену способност да ријеше све пријављене случајеве недозвољеног понашања.

Осим тога, предложене су и извјесне конкретне мјере превенције везане за појединачне облике испољавања уличног криминалитета као и у односу на његове учиниоце. За младе особе, које као учиниоци или жртве партиципирају у уличном криминалитету, предложено је да држава утиче на ширење мреже спортских активности, доступности образовних проце-

50 *Council Decision of 28 May 2001 setting up a European crime prevention network*, (2001/427/JHA), Official Journal of the European Communities 8. 6. 2001. , L 153/1. Преузето:

http://www.eucpn.org/docs/1_15320010608en00010003.pdf, приступ: 23. 4. 2009.

51 *EUCPN Best Practice Conference on Violent Street Crime*, loc. cit.

52 *Ibid.*, 4.

са и запошљавања младих, као и учешћа школских полицајаца који би непосредно спрјечавали криминалне активности дјете. Употреба алкохола може бити умањена и од стране барова и клубова, као мјеста окупљања младих, који треба јавно да истакну упозорења везана за конзумирање алкохола, обезбиједите сигурне такси службе или одбију да услуже клијенте који су већ под дејством алкохола.

Кампање против употребе дрога морају бити вођене по јасно дефинисаним програмима које доносе државе (у складу са Стратегијом Европске уније за борбу против дрога из 1999. године, на примјер).

Посебно су занимљиве мјере које се препоручују у смањењу вршења убистава ножевима. Законодавство Шкотске, тако, садржи низ мјера за спрјечавање убистава и насилничког криминалитета уопште употребом ножева. Неке од мјера, донесене 2004. године, односе се на: удвостручавање казне за посједовање ножа; учесталост заустављања, претресе и хапшења сумњивих особа; подизање доњег минимума са 16 на 18 година старости за набавку ножева; цензурисање продаје ножева који нису за домаћинство и забрану продаје мачева.

Као посебне мјере препоручују се оне које ће утицати на смањење уличних разбојништава. Предлаже се да полицијски службеници треба да буду „уши и очи“ у центрима градова. Они имају задатак не само да уоче вршење злочина, већ и да упозоравају могуће жртве, некада чак обучени као продавци цвијећа или бескућници. Локалне продавнице треба да имају фотографије познатих криминалаца и да њихови власници прођу обуку да препознају сумњиве активности појединаца.⁵³

У појединим развијеним земаљама Европе, попут Велике Британије, покренут је, на државном нивоу, посебан програм под називом *Иницијатива у вези са уличним криминалитетом* (*The Street Crime Initiative SCI*) марта 2002. године, у циљу сузбијања нараслог обима уличног криминалитета. Улична разбојништва достигла су такве размјере да је Влада морала да интервенише да би умирила јавно мњење и медије који су исказали „изразиту забринутост због нивоа криминалитета на улицама“.⁵⁴ Иницијатива је закључена марта 2005. године, а окупљала је велики број агенција и секретаријата при Влади, на националном и локалном нивоу, у једну заједничку акцију спрјечавања уличног криминалитета. На Иницијативи је било ангажовано преко 2000 полцијских службеника, у 10 градова Енглеске и

---

⁵³ *Ibid.*, 7-15.

⁵⁴ Видјети: *Street Crime*, „Tackling Robbery: Practical Lessons from the Street Crime Initiative“. Преузето: <http://www.crimereduction.homeoffice.gov.uk/violentstreet/violentstreet06.htm>, приступ: 16. 7. 2009.

Велса.⁵⁵ До краја марта 2005. године разбојништва су опала до 32%, што је обухватило број од 32527 злочина уличног криминалитета мање него у 2004. години. Без обзира на то што је Иницијатива окончана 2005. године стечена практична искуства и савјети се и даље примјењују.⁵⁶

Приједлози⁵⁷ превентивних мјера, са читавим низом практичних питања о превенцији уличног криминалитета и постизању безбједности становништва на улицама могу се наћи и на сајтовима влада појединих држава. Питања се обично односе на спрјечавање виктимизације, почев од тога како починилац бира жртву, да ли одјећа или начин ношења торбе могу утицати на вршење злочина, па све до питања ношења оружја ради личне заштите. Прегледно постављени сајтови, са визуелним и звучним одговорима, чине да информације буду доступне широком слоју становништва, у циљу постизања личне безбједности на улицама.

5. ЗАКЉУЧАК

Принципи дјелања и доношења одлука на нивоу градског живљења захтијевају промјене, у свјетским оквирима. Постоји тврдња да европски градови нису у довољној мјери одрживи, инклузивни или продуктивни за потребе људи модерног доба. Финансијске кризе или грешке у политици доношења одлука у многим областима живота треба да уче грађане томе како да осмисле нове принципе живљења.⁵⁸

Потребе становништва једне земље настају и задовољавају се у одређеним друштвеним, историјским и свакако ситуационим околностима. Уколико су друштвени услови релативно постојани дуже времена, постоји основ за развој одређеног круга потреба које излазе из оквира егзистенцијалног минимума и утичу на побољшање квалитета свакодневног живљења. Поновно указивање на значај изучавања уличног криминалитета у 21. вијеку и враћање на традиционална схватања у виктимологији може, по изложеним емпиријским показатељима, да има велику улогу у смањењу квоте криминалитета у савременим државама Европе, наравно и код нас.

На домаћем простору, почев од посљедњих ратова па све до уласка у 21. вијек, осиромашени средњи слој, који је некада могао успјешно и ле-

⁵⁵ *The Oxford Handbook of Criminology*, ed. by Mike Maguire, Rod Morgan and Robert Reiner (Oxford University Press, 2007), 266.

⁵⁶ Видјети: *Street Crime*, „Tackling Robbery: Practical Lessons from the Street Crime Initiative“, *loc. cit.*

⁵⁷ Видјети, као примјер: *Violent Crime & Street Crime*. Преузето:

<http://www.videojug.com/tag/violent-crime-and-street-crime>, приступ: 13. 7. 2009.

⁵⁸ *Smart Cities Citizen Innovation in Smart Cities Baseline Study*. Преузето:

http://urbact.eu/sites/default/files/import/Projects/SMART_CITIES/documents_media/SmartCities_BaselineStudy_01.pdf, приступ 18. 1. 2018.

гално да задовољи своје разноврсне потребе, много веће од егзистенцијалног минимума, изгубио је економску моћ и свој утицај на различите сфере друштвеног живота. Ни прије ни после распада заједничке државе, улични криминалитет није био предмет расправе научне, као ни стручне јавности, код нас. Неопходно би било да се у домаћој криминолошкој књижевности одрживост поставки традиционалних теорија о утицају сиромаштва на појаву различитих облика недозвољених понашања, посебно уличног криминалитета, доведе у осавремењени контекст, уважавајући чињеницу да слоју сиромашних становника, у домаћим условима, сада припада нека друга, нетрадиционална структура становништва.

Без промјена у економској сфери живота и стварања могућности да се задовоље нарасле потребе становништва на легалан начин, немогуће је остварити генералну превенцију криминалитета, као масовне друштвене појаве. Међутим, то није једини предуслов за опадање квоте криминалитета, у било ком модерно организованом друштву. Новоизграђени став, који је већ постао дио културалног миљеа нових генерација, да је нелегално лакше, брже и успјешније стицати материјална добра, биће много теже искоријенити. На одраслима је ипак, да млађим генерацијама врате вјеру у традиционалне, опште прихваћене вриједносне ставове, по којима рад има одлучујућу улогу у вертикалној мобилности једне друштвене заједнице.

ЛИТЕРАТУРА:

- Бошковић, Мило. *Криминологија*. Нови Сад: Правни факултет у Новом Саду, 2005.
- Гиденс, Ентони. *Социологија*. Београд: Економски факултет, 2005.
- Диркем, Емил. *Правила социолошке методе*. Београд: Савремена школа, 1963.
- Игњатовић, Ђорђе. *Криминолошко наслеђе*. Београд: Полицијска академија, 2002.
- Слободанка Константиновић-Вилић, Весна Николић-Ристановић и Миомира Костић. *Криминологија*. Ниш: Центар за публикације Правног факултета у Нишу, 2013.
- Слободанка Константиновић-Вилић, Весна Николић-Ристановић и Миомира Костић. *Криминологија*. Ниш: Пеликан-ПРИНТ, 2009.
- Костић, Миомира. “Улични криминалитет”. *Заштита људских и мањинских права у европском правном простору: тематски зборник радова*. Књ. 5. Уредник Предраг Димитријевић. Ниш: Правни факултет, 2015. 71-94.
- Костић, Миомира, „Задовољавање потреба у условима сиромаштва (криминолошки осврт)“, *Социјална мисао*, Београд, октобар-децембар 4 (2008), 119-132.

- Милутиновић, Милан. *Криминологија*. Београд: Савремена администрација, 1988.
- „Pregled siromaštva u BiH“. Преузето:
- www.esiweb.org/pdf/bridges/bosnia/PRSP_PregledSiromastva.pdf, приступ: 21. 5. 2008.
- Хорватић, Жељко. *Елементарна криминологија*. Либурнија-Ријека, Школска књига-Загреб, 1981.
- Ристић, Снежана. “Тулаш комунизам и осећај једнакости”, *Култура, уметност, наука, Политика, субота*, 1. децембар 2018.

ЛИТЕРАТУРА НА СТРАНОМ ЈЕЗИКУ

- Andrew, Karmen. „Poverty, Crime and Criminal Justice“, *From Social Justice to Criminal Justice, Poverty and Administration of Criminal Law*, (ed. by William C. Heffernan, John Kleinig), 2000, Philopsohy, str. 25-47. Преузето:
- <http://books.google.com/books?isbn=0195129857>, приступ 16. 1. 2019.
- English Collins Dictionary.
- Преузето:<http://dictionary.reverso.net/English-cobuild/street%20crime>, приступ 12. 1. 2019.
- EUCPN Best Practice Conference on Violent Street Crime, 5th-7th December 2005, conference hosted by the Home Office under the auspices of the UK Presidency of the European Union, A Conference Report written by the Office for Public Management (OPM) with the Home Office of the UK. Преузето:
- <http://www.eucpn.org/docs/UK%20Presidency%20Best%20Practice%20Conference.pdf>, приступ 9. 3. 2009.
- Hale, Chris et al. *Criminology*. Oxford University Press, 2005.
- Hallsworth, Simon. *Street Crime*. Willan Publishing, 2005. Преузето:http://books.google.com/books?id=2d5mj_y8gskC&printsec=frontcover&hl=sr приступ: 10. 7. 2009.
- Heffernan, William C. i Kleinig, John. „Introduction“. *From Social Justice to Criminal Justice, Poverty and Administration of Criminal Law*, (ed. by William C. Heffernan, John Kleinig), 2000, Philopsohy, str. 1-24. Преузето: <http://books.google.com/books?isbn=0195129857>. . .
- Home Office, *Crime Reduction: Street Crime Definitions*. Преузето:<http://www.crimereduction.homeoffice.gov.uk/streetcrime/streetcrime01.htm>
- „Hypnotism in Russia – a street crime weapon“, *The Seattle Times*. Преузето: seattletimes.nwsourc.com/. . ./2002166501_hypnotic01.html pristup: 12. 7. 2009.
- Martinez, Joseph. „Unpunished Criminals: The Social Acceptability of White Collar Crimes in America“, (Senior Honors Theses, Eastern Michigan University, 2014), 382. Преузето: <http://commons.emich.edu/honors/382>, Retrieved 12. 1. 2019
- Maguire, Mike, Morgan, Rod, Reiner, Robert (ed. by). *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford University Press, 2007.

- Robbery and street crime, Home Office. Преузето: <http://www.homeoffice.gov.uk/crime-victims/reducing-crime/>
- Street Robbery Prevention. Преузето: <https://pelhamalabama.gov/207/Street-Robbery-Prevention>, приступ 16. 1. 2019.
- The Independent: „Letters: street crime“. Преузето: <http://www.independent.co.uk/opinion/letters/letters-street-crime-859054.html>, приступ 9. 3. 2009.
- Council Decision of 28 May 2001 setting up a European crime prevention network, (2001/427/JHA), Official Journal of the European Communities 8. 6. 2001. , L 153/1. Преузето:
- http://www.eucpn.org/docs/1_15320010608en00010003.pdf приступ: 23. 4. 2009.
- „Crime in England and Wales 2007/08, Findings from the British Crime Survey and police recorded crime“, Edited by: Chris Kershaw, Sian Nicholas and Alison Walker, Home Office Statistical Bulletin, 7/8, July 2008. Преузето: <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110218140043/http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs/08hosb0708.pdf>, приступ: 21. 1. 2019.
- Press Release CRIME/V/6: *UN Congress Discusses Worldwide State of Crime and Criminal Justice*, 11 April 2000. Преузето: <http://www.uncjin.org/Documents/10thcongress/10cPressrel/crimev6.htm>, приступ 9. 3. 2009.
- Recommendation No. R (91) 11 of the Committee of Ministers to Member States Concerning Sexual Exploitation, Pornography and Prostitution of, and Trafficking in, Children and Young Adults, (adopted by the Committee of Ministers on 9 September 1991 at the 461st meeting of the Ministers' Deputies). Преузето: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/CE_recommendation_1991_11.doc pristup 9. 3. 2009.
- Street Crime, „Tackling Robbery: Practical Lessons from the Street Crime Initiative“. Преузето: <http://www.crimereduction.homeoffice.gov.uk/violentstreet/violentstreet06.htm>, приступ 16. 7. 2009.
- Smart Cities Citizen Innovation in Smart Cities Baseline Study. Преузето:
- http://urbact.eu/sites/default/files/import/Projects/SMART_CITIES/documents_media/SmartCities_BaselineStudy_01.pdf, pristup: 23. 4. 2009.
- Teenagers and street crime, LSE, 9 January 2003. Преузето:
- <http://www.youth-justice-board.gov.uk/YouthJusticeBoard/>, приступ: 23. 4. 2009.
- Violent Crime & Street Crime. Преузето: <http://www.videojug.com/tag/violent-crime-and-street-crime> приступ 23. 4. 2009.
- Walklate, Sandra. *Imagining the Victim of Crime*. McGrawHill, Open University Press, 2007.
- Wirth, Louis, “Urbanism as a way of life”, *American Journal of Sociology*, 1, XLIV (1938). 1-24. Преузето:
- <http://www.sjsu.edu/people/saul.cohn/courses/city/s0/27681191Wirth.pdf>, pristup 25. 8. 2018.
- Who, What & Where of the Street Crime. Преузето: <http://www.suite101.com/> приступ: 23. 4. 2009.

POVERTY AND CRIME IN THE STREETS OF CITIES

Marina M. Simović,⁵⁹*Law Faculty of the Pan-European University "Aperion" in Banja Luka.*Aleksandar D. Mihajlović,⁶⁰Miomira P. Kostić⁶¹*Law Faculty of the University in Niš*

Summary *In this paper, the authors try to show the importance of the definition of the crime on the streets of cities, or phenomena known as street crime. They point out that in criminology discussions in phaenomenology, special attention is given to the spatial distribution of crime, between the city and country, for example, as well as in some areas of the city. They point to a causal relationship between poverty and crime, especially street crime. In the second decade of the 21st century, this phenomenon is not eradicated, but there is still a large number of papers and conferences, in which he emphasized the importance of the fight against the most visible forms of victimization of people in urban areas.*

Key words: *(violent) street crime; robbery; taking things; prevention.*

---

59 Full professor, Law Faculty of the Pan-European University "Aperion" in Banja Luka, Ombudsman for Children of Republika Srpska.

60 LL, M, e-mail: aleksandarmihajlovic91@yahoo.com.

61 Full Professor, Law Faculty of the University in Niš, Trg kralja Aleksandra 11, 18000 Niš, e-mail: kosticm@prafak.ni.ac.rs.